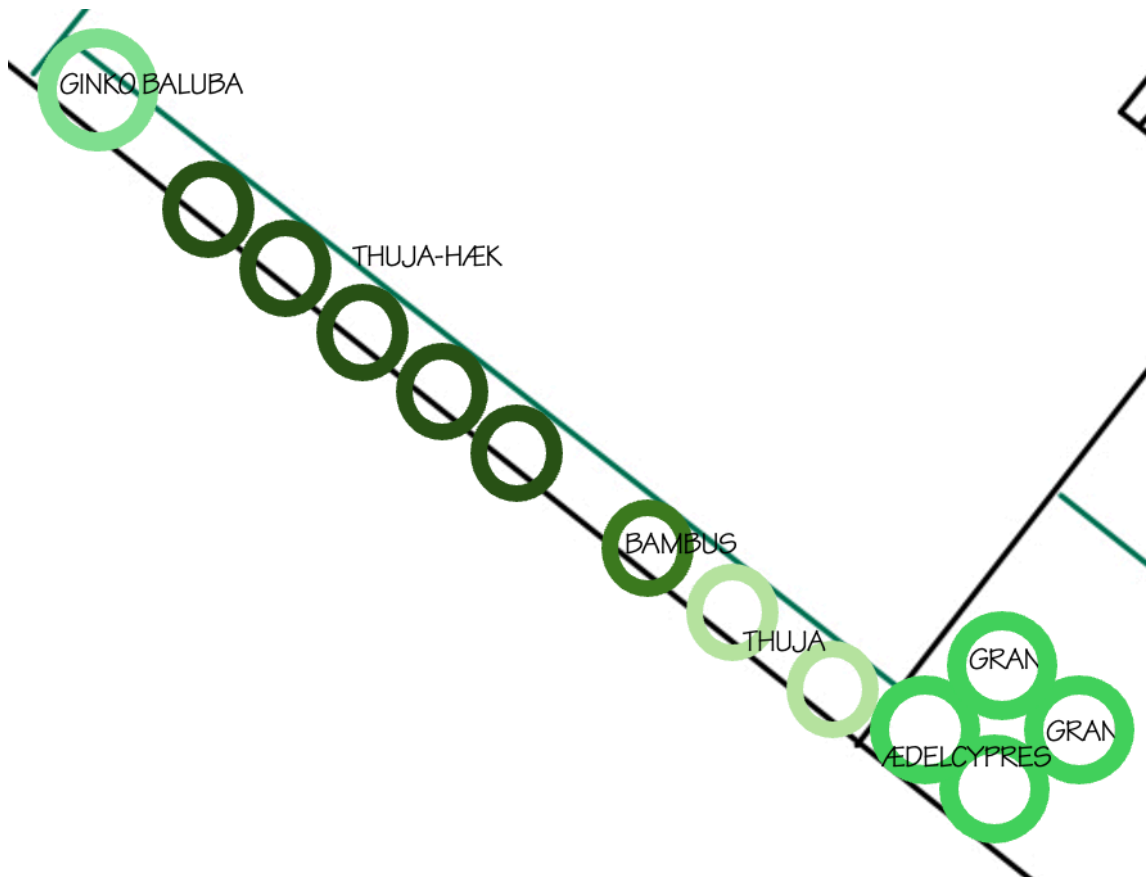
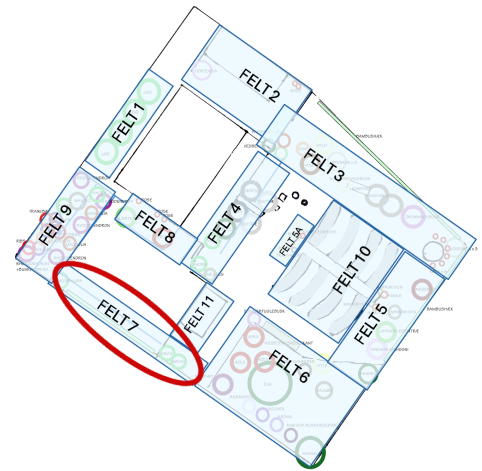
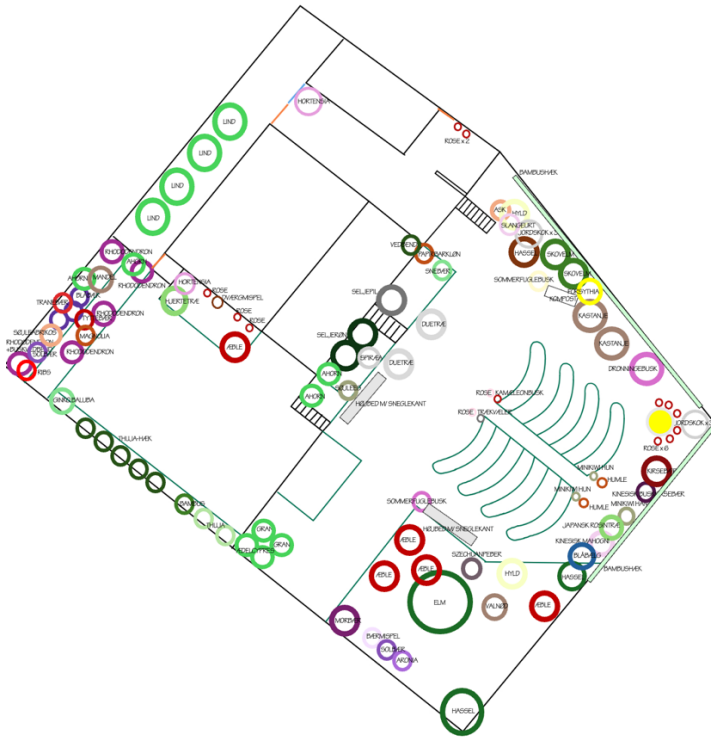

FELT 7

SYDVEST MOD NABOSKEL

Når man flytter ind et sted, så synes jeg det er vigtigt, at man går i dialog med de eksisterende træer, buske og øvrige planter, inden man beslutter, om de er del af haverummet på den lange bane. I forhold til gamle planter er jeg i udgangspunktet ikke meget for at fælde. Men omvendt skal man ikke lade planter forblive, som man ikke bryder sig om, bare fordi nogen før én har valgt dem.

ÆDELCEPRES, *chamaecyparis lawsoniana*. De to meget høje og slanke ædelcypres, der står lige bag ved drivhuset lige før naboskel, er ikke 'min type'. Der er alt for meget 'kirkegård' over dem. Så jeg kunne ikke forestille mig at plante nogen selv.

Til deres fordel skal siges, at de er stedsegrønne. Og der er meget få stedsegrønne ting i haven, så på den måde laver de en fin farvepalette og aflukke af haven om vinteren, hvor det meste andet står bart. De står også fint foran naboens lidt kedelige sorte skurvæg.

Hvad der yderligere taler for, at jeg ikke kunne drømme om at fælde dem er, at de er virkelig høje, vel omkring 15 meter. Så høje træer giver den skrånende have 'kant' og fortæller, at det rent faktisk er en gammel have.

Og det at noget i haven signalerer alder, det er et perspektiv og en dynamik til haven, jeg meget glad for. De kaster kun lidt skygge i kort tid i løbet af eftermiddagen, fordi de er så smalle, så også det kan jeg sagtens leve med. Skygge er jo også en mulighed, idet man på de varme sommerdage kan blive helt ør af lys.

Karakteristika: Stammen er ofte flere gange gaffeldelt. Grenene er opstigende og korte med hængende kviste. Barken er først skælklædt med kileformede, grønne skæl. Senere bliver den glat og brun-grøn, og til sidst bliver den gråviolet med afskallende, lange plader. Skudsystemerne er flade og bregneagtige, dog med trådagtige skudspidser. Løvoversiden er mørkegrøn, mens undersiden er bleggrøn og helt lys dér, hvor andre skæl dækker ind over undersiden. Blomsterne sidder i små stande med han- og hunblomster hver for sig. Koglerne er kuglerunde med store, skjoldformede skæl. De er først grågrønne, så brune. Frøene modner godt og spirer villigt. Træet trives bedst på let sur jord. Træet bliver i Danmark 50-100 år.

FREMTIDEN PÅ DEN VOKSEPLADS: Hvor gamle de to træer er, aner jeg ikke. Men jeg har noteret mig, at når der blæser, så svajer de ret meget. Derfor tror jeg, at det der engang fjerner de to træer, bliver en storm. Og derfor er jeg begyndt at tænke i, hvad der skal tage over, når den ene eller begge lider en naturlig død. Jeg vælger at gå over i graner i stedet.

ChatGPT svarer lige præcis de to typer graner, som jeg i forvejen havde tænkt, at jeg vil have et sted i haven. Den svarer nemlig følgende på spørgsmålet: Er der en type gran, der vokser godt i Danmark, og som bliver meget høj og forbliver smal?

1. Smal Nordmannsgran (*Abies nordmanniana* 'Fastigiata')

- Højde: Op til 20-30 meter
- Bredde: 2-4 meter
- Kendetegn: Søjleformet vækst med mørkegrønne, blanke nåle.
- Fordele: Vindstærk, tåler danske forhold godt og er mere sygdomsresistent end mange andre grantræer.

2. Søjle-Douglasgran (*Pseudotsuga menziesii* 'Fastigiata')

- Højde: 30-40 meter
- Bredde: 2-3 meter
- Kendetegn: Søjleformet vækst, bløde, grønne nåle og behagelig citrusduft.
- Fordele: Hurtigvoksende og velegnet til det danske klima.

3. Serbisk Gran (*Picea omorika*)

- Højde: 20-35 meter
- Bredde: 2-4 meter
- Kendetegn: Slank og pyramideformet med elegant, let hængende grene.
- Fordele: Meget hårdfør, vindresistent og tåler både tørke og fugt.

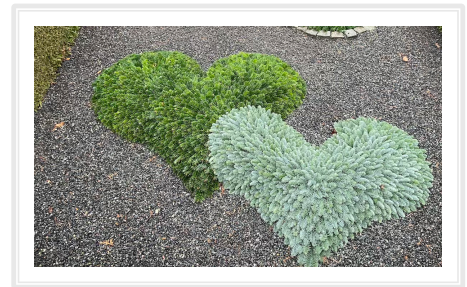
Konklusion:

Hvis du vil have den smalleste og højeste, er Søjle-Douglasgran eller Nordmannsgran 'Fastigiata' gode valg. Hvis du ønsker en naturligt slank og elegant gran, så er Serbisk gran et sikkert valg.

Jeg har, hvad angår grantyper netop haft douglasgran og nordmannsgran stående ved siden af hinanden i tankerne. Fordi nordmannsgran har sølvfarvede nåle, en mellemting mellem blågrå og blågrøn, mens douglasgran har en dejlig varm nålefarve. Min inspiration til den farvekombination af nåletræer er fra en kirkegård på Lolland-Falster, jeg gik forbi ved juletid, nogen havde lavet en fin opsætning af to hjerter med en kombination af de to grantyper.

Så konklusionen er klar: Der plantes til foråret, lige under de to gamle ædelcypres, der forhåbentlig får mange fine år endnu: SØJLE-DOUGLASGRAN & SMAL NORDMANNSGRAN.

Hvad yderligere taler for, at der under dem plantes lige præcis to nåletræer i den let sure jord og på det halvskyggefyldte sted er, at jeg har forsøgt mig med at få diverse flerårige og egentlig ret robuste spiselige planter til at gro der; det har været pauvert, så jeg har ikke rigtig noget, der kalder på at blive plantet der.

STRANDKARSE. Dog med undtagelse af en ting; jeg plantede nemlig forrige år strandkarse der. Og den kom fint og frodigt sidste sommer. Strandkarse er en gråligt grøn urt, der bliver op til 1 meter høj. Den begynder sæsonen som en buket af blade, der stikker op af jorden. Bladene er ovale og ender i en spids. Senere får den stængel, forgrener sig og vokser ret op. Den får små hvide blomster, der sidder samlet i små kugler i toppen. Frøene er flade. I naturen vokser den typisk tæt på saltvand, og den vil gerne have lidt salt i jorden. Derfor er det en god ide at fodre den med lidt tang som gødning om foråret.

Min egentlige årsag til at dyrke den er, at den kaldes nordens wasabi. Den er stærk og skarp i smagen. Hvis den tilberedes, mister den det meste af smagen. Men rå og hakket i en olie- eller cremefraiche- eller mayonnaisedressing smager den virkelig godt, med noter af peberrod, bare stærkere og skarpere. Både blomster og frø kan også spises. Så at drysse den over, ja snart sagt det meste man spiser, i dens lange sæson fra maj til september, er ypperligkrydringsluksus. (Billeder af den kommer næste år).

GÅRDEN. På den anden side af muren, oppe i det, jeg kalder gården, da er der en godt 2 meter høj mur i skel, der således afgrænser til nabo-matrikel. Muren er for mange år siden pudset op, men er nu meget slidt, og det er ikke planen at pudse den op, mest fordi der vokser flere ting tæt på og op ad den. Så strategien er, at den skal være helt tæt dækket af planter. Det var den også, indtil en kraftig efterårsstorm både rev nogle træer op med rode hos naboen, og skadede muren i toppen, jfr. til højre i billedet. Så vi har i foråret et fælles reparationsprojekt, og når det er tilendebragt, kan plantevæksten igen føres helt tæt.

Gården er jo der, hvor jeg har fået nedgravet jordvarmeslanger; 8 spiralsamlinger med en diameter på 75 cm. og ned i 5- 6 meters dybde. Det fylder et areal på 60 kvm., dvs. over halvdelen af gården. Jorden har i halvandet år skullet sætte sig, så indtil nu har alt været på 'midlertidig' eller 'spæd klargøring til fremtiden', som jeg har lavet i bedene der. Dels har jorden sat sig virkelig meget. Dels skal der i den kommende sommer endelig lægges fliser og rummet indrettes til spisested, legested, udekøkkensted. Først når den ramme er på plads, laver jeg en mere permanent bed-opbygning. Men jeg har dog taget hul på den fremtid i form af at have plantet nogle træer, og så er der allerede nogle træer og buske, som jeg foreløbig lader stå og fortsat vokse sig større endnu.

Hvad der står fint lige foran væggen, er to typer THUJA, og midt imellem dem har tidligere ejere sat en BAMBUS. Thuja forbinder jeg, ligesom hvad angår cypres, meget med 'kirkegård', men væggen bliver nødt til at være dækket af noget stedsegrønt. Jeg kan bedre lide at kigge ind i en grøn levende væg, end kigge på den grimme væg, ligesom jeg godt kan lide at kigge på noget grønt frem for huse. Måske det for øjets ro ville have været bedre med en hel væg af ens træer, og så kunne man lave nuancer i bedet foran. Jeg tror, at tidligere ejer har haft tænkt, at bambus giver variation for blikket, og bambus er også en mere levende grøn farve end thuja. Så alt får altså lov at forblive og vokse sig større endnu.

THUJA OCCIDENTALIS, to stk. står længst til venstre. Det er et træ, der kan blive op til 5 meter højt, står opret med en eller få stammer, vokser i søjle- til pyramideformet. Har skælagtige, grønne nåle. Er stedsegrøn, kan dog blive brunlig om vinteren. Får små gullige blomster. Får små korte oprette kogler, først grønne og senere lysebrune. Vokser 15-25 cm. om året.

Efter bambussen (bambus er omtalt andetsteds) står der en række på 10 tæt plantede THUJA PLICATA. De ligner på en del måder occidentalis. Forskellene mellem de to typer thuja er:

Vækst: Plicata vokser hurtigere og bliver i vild natur typisk meget højere end occidentalis.

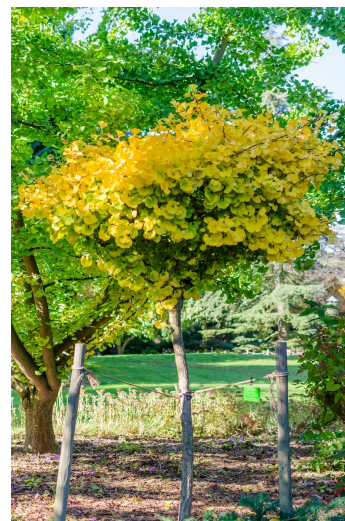
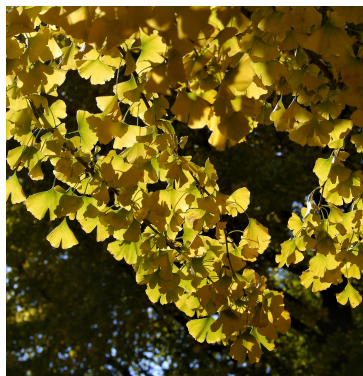
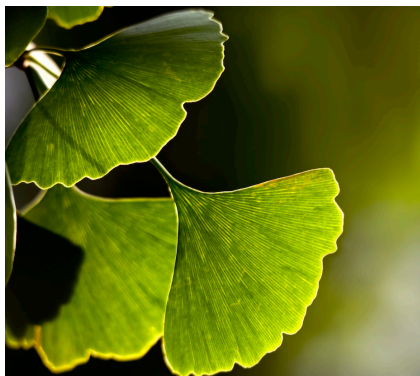
Blade: Occidentalis har flade, vifteformede grene med skælformede blade, som ofte har en mere lysegrøn farve, mens plicata har en mørkere grøn farve og mere blanke blade. Bladene udsender en behagelig, frugtagtig duft, når de knuses.

Bark og kogle: Occidentalis har en relativt glat, rødbrun bark, der kan flage af i tynde strimler. Koglerne er små, kun 1 cm lange. Plicata har en tykkere, mere furet bark, og koglerne er lidt større (ca. 1,5 cm).

RÅDHUSVIN. Til min overraskelse forskønnede en plante både thujaen og væggen i løbet af sensommeren og tydeligst stående ud i efteråret med dets bedårende efterårsløv, nemlig rådhusvin. Det er en højtklatrende slyngplante med 3-lappede mørkegrønne skinnende blade om sommeren og altså de flotte nuancerede og varierende farver i efterårssæsonen. Den er frodig og hurtigt voksende og betegnes som yderst velegnet til mur. Den havde også overlevet jordvarmememoradset. Jeg synes, at den pyntede så fint, at jeg lod overvoksningen ske. Men skar den så dog ned, da efterårsfaldet var overstået. Næste år vil jeg systematisk føre den mod højre til at dække væggen, efter den er blevet repareret på toppen.

TEMPELTRÆ, GINKGO BILOBA. Længst til højre, lige efter thujaerne, har jeg plantet et tempeltræ. Jeg er vild med det træ, især de specielt udseende blade, og det danner rigtig god kontrast til de mørkegrønne stedsegrønne thujaer. Træet trives i sol / halvskygge, læ, almindelig næringsrig og veldrænet jord. Det er pyramideformet i væksten, har læderagtige blade. Om foråret har de en lys frisk grøn farve, om sommeren lidt dybere grøn, og efterårsløvet er smukt gult. Det bliver op til 10 meter højt, 3 meter bredt. På hunplanten er der blommeagtige, gulgrønne frugter, der stinker af harsk smør. Derinde bagved sidder en nød, der kan knækkes, og som er den, der bruges.

Træet er meget velkendt som medicinplante i kinesisk medicin, mod bl.a. koncentrationsbesvær, dårligt blodomløb, svimmelhed. Bemærk at man ikke må købe

hanplante (som der er flest af på markedet), hvis man vil bruge nødden, den altså kun findes i hunplanten. (Billeder er købte billeder, idet mit træ endnu er for lille til at udgøre model).

MYNTE & CITRONMELISSE. Foran træerne har jeg foreløbig lavet et 60 cm. bredt bed, hvor der i sommer blev plantet fem forskellige slags mynte. Der var allerede flere citronmelisse i bedet. Det er krydderurter, som spreder sig meget ved rodkud, så andre ting har svært ved at eksistere sammen med dem. At jeg vil have et langt bed hermed skyldes, at vi bruger mynte til rigtig mange formål. Så mynteoverflod skal jeg have.

SYRE. Sidste sommer plantede jeg også tre forskellige farver syre, og de står farvemæssigt smukt sammen med mynte, ligesom der er mange anvendelsesmuligheder i køkkenet for dem. Men meget mere om det, når etableringen af bedet fremstår mere permanent.